

ژیوار آموزان

www.zhivaramoozan.ir

zhivaramoozan

همکاری
با دانشگاه‌ها

کارکنان
ژیوار آموزان

دوره‌های
ژیوار آموزان

ارتباط با
ژیوار آموزان

در باره
ژیوار آموزان

سایت
ژیوار آموزان

آموزش صفر تا صد موضوعات
از مبتدی تا پیشرفته

گارانتی ۳۰ روزه بازگشت وجه
بدون قید و شرط برای تمامی دوره‌ها

پشتیبانی پاسخ به تمامی سوالات
شما در سایت و شبکه‌های اجتماعی

ترفندهای ویژه رفرنس نویسی

آموزش رایگان مقاله نویسی

آموزش رایگان پروپوزال نویسی

جبر اگر بین تو و علم کشیده دیوار
روی آن پنجره ای هست به نام ژیوار

آشنایی با انواع مطالعات توصیفی در روش تحقیق و ویژگیهای هر کدام

در مقاله قبلی ضرورت شناخت انواع مطالعات و دسته بندی های متعدد آن را بیان کردیم. همانطور که می دانیم انواع مطالعات بر اساس روش اجرا به دو دسته مشاهده ای (Observational) و مداخله ای (Interventional) تقسیم می شوند. به مطالعاتی که در آن محقق صرفا به مشاهده متغیرهای موجود و بررسی روابط میان آنها می پردازد و در هیچ یک از متغیرها و شرایط مطالعه تغییری ایجاد نمی کند، مطالعات مشاهده ای می گویند. مطالعات مشاهده ای شامل مطالعات توصیفی (Descriptive studies) و مطالعات تحلیلی (Analytical studies) می شوند. در این مقاله قصد داریم مطالعات مشاهده ای توصیفی (Descriptive observational studies) را به تفصیل بررسی کنیم.

مطالعات مشاهده ای توصیفی، به توصیف واقعه موردنظر از ۴ جنبه زیر می پردازند:

- What (چه چیزی): چه واقعه ای مدنظر محقق است؟
- Who (چه کسی): پژوهش بر روی چه کسانی صورت می گیرد؟ چه ویژگی هایی (سن، جنس، تاهل و ...) دارند؟
- Where (کجا): مطالعه در چه سطحی (شهر، منطقه، کشوری و ...) انجام می شود؟

○ When (چه زمانی): مطالعه ما در چه بازه زمانی (ماه، فصل، سال) صورت می‌گیرد؟

مطالعات توصیفی به دلیل صرفه جویی در وقت و زمان، معمولاً بهترین روش برای جمع‌آوری اطلاعات، حول موضوع مورد نظر هستند و به محقق نشان می‌دهند که در آینده بر روی چه متغیری مداخله انجام دهد؛ بنابراین می‌توان این دسته از مطالعات را مقدمه‌ای برای انجام پژوهش‌های تحلیلی و مداخله‌ای دانست.

مهمترین مطالعات توصیفی

مطالعات توصیفی ۴ دسته کاربرد و مهم دارند: گزارش مورد، گزارش موارد، هم‌بستگی (اکولوژی) و مقطعی که در ادامه به توضیح هر یک می‌پردازیم.

۱- پژوهش گزارش مورد Case Report

بیان جزئیات کامل یک مورد یا مواردی (حداکثر ۴ مورد) از یک بیماری که دارای ویژگی‌های غیرعادی و قابل توجه می‌باشند. برای مثال: علائم، عارضه، روش درمان یا تشخیصی غیرمعمول دارند. همچنین حاوی برخی اطلاعات جمعیت شناختی در مورد بیمار (به عنوان مثال: سن، جنس، قومیت) است. هدف این دسته از مطالعات، جلب کردن توجه پزشکان و محققین دنیا به موارد خاص و جدید و تشویق به جمع‌آوری و گزارش موارد مشابه است. بنابراین مطالعات گزارش مورد از ارکان پیشرفت علم و پزشکی محسوب می‌شوند.

مثال ۱: اثربخشی کاردرمانی در یک نمونه کودک دختر مبتلا به سندرم آنجلمن (درمان غیرمعمول)

مثال ۲: گزارش پنومودیاستینوم و آمفیژم زیرجلدی در دو بیمار مبتلا به COVID-19 عارضه غیرعادی شیوه درمانی)

مثال ۳: گزارش اولین مورد پنومونی پنوموسیستیس کارینی در یک بیمار ۲۵ ساله مبتلا به عفونت HIV از دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه (عارضه غیرمعمول بیماری)

۲- پژوهش گزارش موارد Case Series

گزارش گروهی از افراد (۵ تا ۱۵ مورد) که دارای یک بیماری مشترک و با تظاهرات، عوارض یا درمان غیرمعمول و جدید هستند. در گزارش موارد، تمامی عقاید و نظرات تخصصی محقق مطرح می‌شود چرا که منبعی برای اطلاعات، از پیش موجود نیست.

مثال: گزارش ۹ مورد سندرم سویت در بیمارستان بوعلی تهران

مثال: گزارش پنج بیمار دچار پنومونی ناشی از پنوموسیستیس کارینی در لس‌آنجلس

هر دو مطالعه فوق از ساده‌ترین اشکال پژوهشی هستند، هزینه زیادی مصرف نمی‌کنند، نقش مهمی در تهیه فرضیه‌های علیتی دارند و زمان کمی را از محقق می‌گیرند زیرا نیازی به نوشتن پروپوزال ندارند و پژوهشگر مستقیماً به نگارش مقاله می‌پردازد.

نقاط ضعف مطالعات گزارش مورد و گزارش موارد

○ ناتوانی در تعمیم نتایج به جمعیت بزرگتر (اعتبار خارجی کم)

○ وقوع تورش انتخاب (اعتبار داخلی کم)

○ ناتوانی در اثبات روابط علیتی:

برای مثال: نمی‌توان گفت جنسیت زن، عامل درمان سندروم آنجلمن با روش کاردرمانی است.

اما چرا؟

زیرا در این مطالعات، گروهی برای مقایسه وجود ندارد. مثلاً پاسخ به درمان در جنسیت مرد بررسی نشده است.

پژوهش در طول زمان صورت نگرفته است.

۳- مطالعات اکولوژیک (بوم شناختی) یا مطالعات همبستگی (Correlation Studies)

بررسی رابطه میان یک واقعه و عوامل مرتبط با آن، در سطح گروهی. در واقع مانند دیگر مطالعات، جمع‌آوری اطلاعات از تک‌تک افراد صورت نمی‌گیرد و واحد مطالعه به جای فرد، گروه‌های جمعیتی است. در مطالعات همبستگی/اکولوژی، مداخله‌ای صورت نمی‌گیرد. بنابراین در وقت و هزینه محقق صرفه جویی می‌شود. این دسته از پژوهش‌ها ارتباط بین دو متغیر وابسته (یا بیشتر) را از طریق ضریب همبستگی نشان می‌دهند؛ اما به تنهایی علی بودن رابطه را اثبات نمی‌کند. به طور مثال، در بررسی ارتباط میان سلامت روان با رضایت از زندگی، حتی اگر ضریب همبستگی پیرسون و یا اسپیرمن، قدرت ارتباط بالایی را هم نشان دهد، نمی‌توان در مورد نوع ارتباط تصمیمی گرفت. در نتیجه، این طرح‌ها مقدمه‌ای برای مطالعات تحلیلی هستند. از دیگر مشکلات این دسته از طرح‌ها می‌توان به وقوع تورش اکولوژیک (مغلطه بوم شناختی) (Ecologic Fallacy) اشاره کرد.

در حقیقت تعمیم رابطه‌ای که در سطح جمعیتی مشاهده شده است به تک‌تک افراد گروه، درحالی که ممکن است آن رابطه در همه افراد همان گروه دیده نشود. به طور مثال اگر در کشوری سرانه مصرف نمک و شیوع بیماری‌های قلبی، هر دو بالا باشد؛ نمی‌توان نتیجه گرفت که؛ “هر فردی که در آن کشور، نمک زیادی مصرف می‌کند به بیماری قلبی هم مبتلا است.” مطالعات همبستگی در سطوح محدودی مانند دانشگاه صورت می‌گیرند و اغلب در علوم روانشناسی کاربرد دارند.

مثال: بررسی ارتباط میان سلامت روان با رضایت شغلی، در پرستاران شهر رشت

در حالی که مطالعات اکولوژی در سطوح وسیع‌تری مانند: چند شهر یا کشور، صورت می‌گیرند. این مطالعات بیشتر در پژوهش‌های اپیدمیولوژی کاربرد دارند.

مثال: بررسی رابطه میان سرانه مصرف نمک در ایران با بیماری‌های قلبی عروقی

لازم به ذکر است از آنجایی که این مطالعات، ارتباط بین متغیرها را بررسی می‌کنند؛ برخی از محققین، پژوهش‌های همبستگی را در دسته توصیفی-تحلیلی به شمار می‌آورند.

۴- مطالعات مقطعی (Cross Sectional)

در مطالعات مقطعی، رابطه میان مواجهه و پیامد در مقطع عرضی از زمان بررسی می‌شود. این مقطع زمانی می‌تواند در گذشته و یا حال باشد؛ مهم این است که هر دو در همان مقطع و بصورت همزمان بررسی شوند. این مطالعات را می‌توان به یک عکس فوری از جمعیت تشبیه کرد. در مطالعات مقطعی از آنجایی که زمان وقوع پیامد موردنظر مشخص نیست و تنها در حین مطالعه به وجود آن پی برده‌ایم، می‌توانیم شیوع آن پیامد را اندازه‌گیری کنیم. بنابراین به مطالعات شیوع (Prevalence Studies) نیز معروف هستند. مثال: بررسی شیوع اعتیاد به اینترنت در دانشجویان بهداشت اصفهان.

مطالعات مقطعی می‌توانند صرفاً توصیفی باشند و هیچ فرضیه‌ای را بررسی نکنند که مثال بالا، نمونه‌ای از آن است و یا اینکه در دسته مقطعی - تحلیلی قرار بگیرند که در مقاله بعدی به آن پرداخته شده است. مطالعات شیوع، به طور کلی زمان و هزینه زیادی از محقق نمی‌گیرد، امکان محاسبه شاخص ابتلا (شیوع) را فراهم می‌کند و به دلیل مقطعی بودن، افراد شرکت‌کننده ریزش (Attrition Withdrawal) نمی‌کنند.

نقاط ضعف مطالعات مقطعی

○ ناتوانی در اثبات روابط علیتی

مطالعات مقطعی مانند دیگر مطالعات مشاهده‌ای توصیفی، قدرتی برای روشن کردن رابطه علیتی ندارند. در واقع حتی اگر بین دو متغیر رابطه معنی‌داری از نظر آماری مشاهده شود، از آنجایی که مطالعه در طول زمان صورت نگرفته است و تقدم و تاخر متغیرها مشخص نیست، نمی‌توان علت و معلول بودن دو متغیر را ثابت کرد. (مثلاً: نمی‌دانیم فعالیت بدنی کم، افزایش بیماری‌های قلبی در یک منطقه را به همراه داشته است یا فراوانی بیماری‌های قلبی در آن منطقه، انجام فعالیت بدنی را کم کرده است). پس در مطالعه‌ای تحت عنوان بررسی شیوع بیماری‌های قلبی و عوامل مرتبط با آن، تنها مجموعه‌ای از عواملی که با بیماری‌های قلبی عروقی مرتبط است را می‌شناسیم (فشارخون، فعالیت بدنی، استروژن و...).

پس برای مشخص شدن علت یا علل بیماری، باید از مطالعات تحلیلی مثل مورد شاهدی یا کوهورت آینده‌نگر که در مقالات بعدی به تفصیل توضیح داده شده است استفاده کنیم. لازم به ذکر است اگر رابطه‌ای بین متغیرهایی مثل جنسیت و گروه خونی (که در گذر زمان تغییر نمی‌کنند و ثابت هستند) با پیامد مدنظر باشد، به دلیل تقدم زمانی این دسته از متغیرها نسبت به وقوع هر پیامدی، با احتمال بیشتری می‌توان رابطه مشاهده شده را علیتی دانست.

○ ناتوانی در محاسبه شاخص بروز

در این مطالعات، زمان وقوع پیامد در نظر گرفته نشده است. مثلاً: بیمار قلبی در این مطالعه ممکن است یک روز پیش به این بیماری مبتلا شده باشد یا یک سال گذشته. پس الزاماً موارد جدید را در بر ندارد.

○ وقوع تورش زمان و تورش انتخاب به دلیل طولی نبودن مطالعه

○ نارسایی در مواردی که پیامد یا مواجهه نادر باشد

اگر پیامد مورد بررسی نادر باشد، رسیدن به حجم نمونه‌ای مناسب، که متشکل از افرادی باشد که آن پیامد مدنظر را داشته باشند مشکل است.

سخن پایانی

مطالعات توصیفی مشاهده‌ای اگر چه آسان‌ترین نوع مطالعات هستند اما روابط علیتی را ثابت نمی‌کنند، چرا که فاکتور زمان در هیچ یک از آن‌ها وجود ندارد. محقق باید دقت کند که در حین انجام این مطالعات دچار تورش‌های مذکور نشود. در دنیای پژوهش ارزشمندترین مطالعات به ترتیب؛ مطالعات مداخله‌ای، مشاهده‌ای تحلیلی و در نهایت مشاهده‌ای توصیفی هستند. اگر مطالعات توصیفی به درستی انجام گیرند شناخت مطلوبی از آن موضوع به محقق می‌دهند و کار او را برای انجام مطالعات بعدی (تحلیلی، مداخله‌ای) آسان می‌کنند. پیشنهاد می‌شود برای ساده‌تر شدن مفهوم مطالعات مشاهده‌ای، مقالات زیادی را مورد بررسی قرار دهید و روش اجرای آن‌ها را به دقت بخوانید. اگر میخواهید یک بار برای همیشه مبحث انواع مطالعات و در مجموع روش تحقیق را به خوب یادگیرید، پیشنهاد ما به شما شرکت در دوره [آموزش صفر تا صد روش تحقیق و پروپوزال نویسی در علوم پزشکی و بهداشت](#) است.

آخرین مقالات مشابه:

[آشنایی با دسته‌بندیهای مختلف انواع مطالعات](#)

[انتخاب موضوع پژوهش و معیارهای یک موضوع خوب](#)

[انتخاب عنوان پروپوزال و معیارهای یک عنوان خوب](#)

ژیوار آموزان

www.zhivaramoozan.ir

zhivaramoozan

همکاری
با دانشگاه‌ها

کارکنان
ژیوار آموزان

دوره‌های
ژیوار آموزان

ارتباط با
ژیوار آموزان

درباره
ژیوار آموزان

سایت
ژیوار آموزان

آموزش صفر تا صد موضوعات
از مبتدی تا پیشرفته

گارانتی ۳۰ روزه بازگشت وجه
بدون قید و شرط برای تمامی دوره‌ها

پشتیبانی پاسخ به تمامی سوالات
شما در سایت و شبکه‌های اجتماعی

ترفندهای ویژه رفرنس نویسی

آموزش رایگان مقاله نویسی

آموزش رایگان پروپوزال نویسی

جبر اگر بین تو و علم کشیده دیوار
روی آن پنجره ای هست به نام ژیوار

